

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 28
35/2013
7. september 2013

Ludovít Štúr

ZALOŽIL EUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

Cena 0,50 €

SENIORI NEVLÁDZU
SPLÁČAŤ ÚVERY
Strana 4.

NAŠE DREVENÉ KOSTOLY
V DEDIČTVE UNESCO
Strana 5.

NOVÉ VÍZIE A PREDSAVZATIA
SLOVENSKÝCH SPISOVATELOV
Strana 6.

ZLATÝ VEK ANARCHIE
KRVAVIL FRANCÚZSKO
Strana 8.

UMELEC VYČIŘENÝ
ČASOM A POSLANÍM
Strana 10.

SLOVO O SLOVENSKU

Keď je svet opäť na hrane či vari už za hranou znamenajúcou pád do priepasti pekelného ohňa, bolo by priam donkičotské pripomínať, že kriticky zmýšľajúci ľudia sa vojnovému konfliktu nemôžu iba pasívne prizerať. Vojna v priamom prenose síce vyzerá v televízii ako hlúpa počítačová hra bez skutočných následkov, ale je to inak. Dotýka sa to každého. Žiaľ! Svetová vojna sa deje nepretržite. Hynú v nej živí ľudia. Nikto nie je a nebude izolovaný od besnenia vyvolaného bezbrehou túžbou upírov po čo najväčších ziskoch pre rôznorodé mocenské zoskupenia. „Humanitárne bombardovanie“ nie je len „niečo podobné“ ako vražedné besnenie šíaleného sériového vraha bez dôvodu. Je to priam to isté, lenže sa deje v oveľa vyšších parametroch pod zámkou ochrany ľudských práv. Vraždiť ľudí s tým, že je to vlastne pre ich dobro, to dokáže každá cynická neludská mašinéria. Po „humanitárnom bombardovaní“ prichádza spravidla humanitárna pomoc. Pomáhajú aj platení vojaci v uniformách. Čo jedna uniforma zničí, druhá má obnovovať.

Potom sa dozvieme, že kdesi na druhom konci sveta zahynul slovenský vojak, ktorý bol v rámci zahraničnej misie platený za to, aby pomáhal odstrániť to, čo iní vojaci „v mene celosvetového boja za mier“ spôsobili. Slovenskí vojaci idú v rámci nášho členstva v nadnárodných paktov do misií, kde riskujú životy. Je to len marketing, aby aj naša armáda, teda jej platení zamestnanci, vyzerali pred spojencami ako aktívni spolubudovatelia lepšej globalistickej (akože humanitnej) spoločnosti? Alebo je to aj krok smerom k tomu, aby sme sa aj my občania, neplatení armádou či veľkým paktom, v budúcnosti mohli stať cieľmi teroristických útokov zúfalcov, ktorí nemajú čo stratiť, lebo „vďaka humánnosti“ už stratili všetko?! Pýtajme sa, či by terajšia Armáda Slovenskej republiky dokázala chrániť a brániť Slovensko! Mier s nami...

Roman KALISKÝ-HRONSKÝ

R - 2013038

NEOGRAFIA
MARTIN
www.neografia.sk

Netreba pochybovať o tom, že dejiny Slovákov sa začínajú už tesne po Kristovi

Prišiel čas reslovakizovať našu históriu

Prof. MUDr. Štefan HRUŠOVSKÝ, CSc., Dr. SVS. – Ilustrácia: vedy.sk

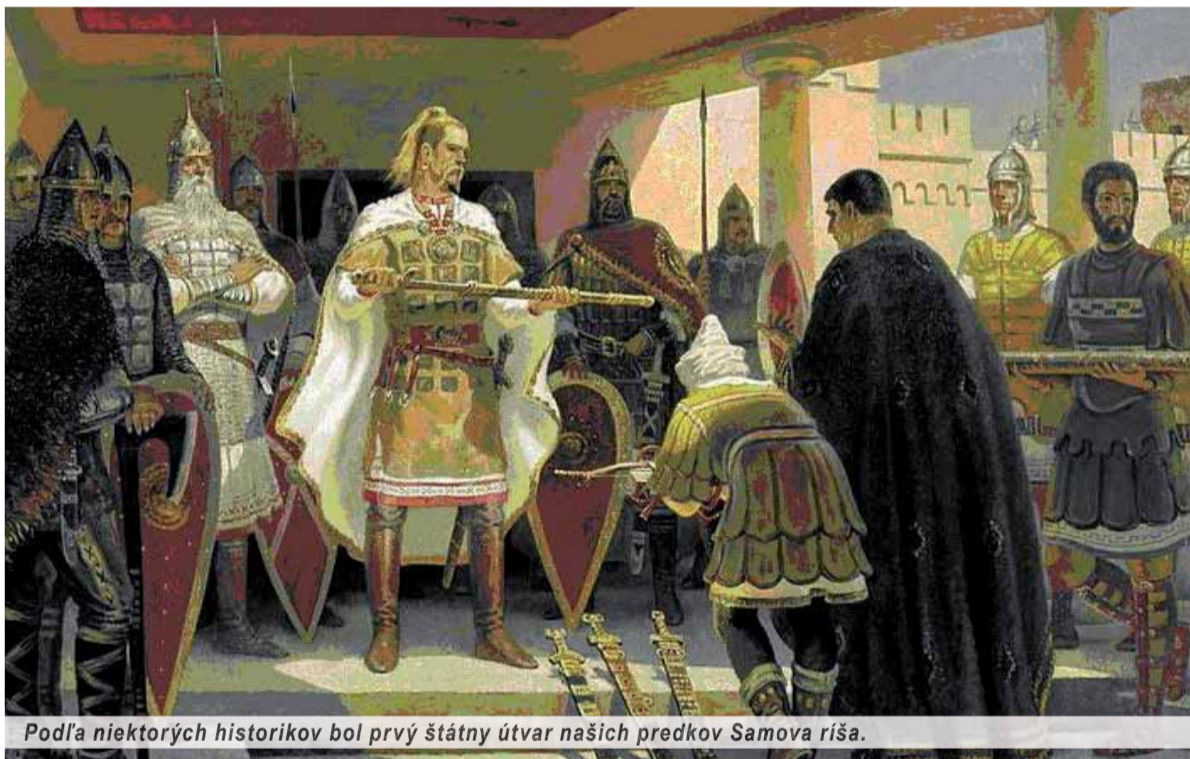
Národná hrdosť... Veľa sa o nej píše na stránkach Slovenských národných novín. Na čo môže byť hrdý mladý slovenský chlapec či dievča školského veku a na čo dospelý Slováčik či Slovenka? Čo ich učia v škole, čo čítajú v médiách v tomto, pre slovenský národ jubilejnom roku? Maďari sa učia o Maďaroch, Česi o Čechoch a Slováci – o akýchsi „našich predkoch“ bez mena! Slovo Česi sa vyskytlo spolu so slovom Slováci v textoch od roku 1400.

V médiách možno čítať a počuť: „Svätí Cyril a Metod prišli na naše územie, k našim predkom, na Veľkú Moravu, k starým Slovanom, zostavili staroslovienske písmo, liturgiu slúžili v staroslovienskom jazyku...“ Alebo: „Naši predkovia žili vo veľkomoravských sídlach a hradiskách...“ Či: „Postavy veľkomoravskej histórie: Samo, Pribina, Kocel, Mojmir, Rastislav...“ Priamo na Národnej púti v Nitre (!) sa týčilo heslo: Príchod sv. Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu. Vari niečo z uvedeného podporuje národnú hrdosť?!

DESLOVAKIZÁCIA DEJÍN

Súdny čitateľ si azda myslí, že naše deti môžu stavať na takejto histórii? Nemôžu! Môžu stavať na pravdivom výklade slovenských dejín: Svätí Cyril a Metod prišli do Slovenskej ríše, na Slovensko, k Slovákom, ktorí žili v slovenských sídlach a hradiskách, zostavili slovenské písmo – hlaholiku, zaviedli slovenskú liturgiu... Náboženstvo Slovákov, kultúra Slovákov, písmo Slovákov, slovenská dynastia Mojmirovcov, slovenské chrámy, slovenské mestá Bojná, Nitra, Devin – to sú pojmy, ktorým mladý človek aj rozumie!

Celá deslovakizácia starších slovenských dejín má menej ako dvesto rokov. Deslovakizovaná história už premenovala slovenské hradiská z 8. storočia na veľkomoravské, slovenských panovníkov zo 7. storočia na veľkomoravských, Slovákov a Slovenky na Slove(ě)nov a Slove(ě)nyky. Veľkomoravská machuľa sa rozlieva po stránkach slovenských dejín ako atrament – zakryla Pribinu, Kocela,

Podľa niektorých historikov bol prvý štátny útvar našich predkov Samova ríša.

ba dokonca aj Sama! Stavby a sídla v samom srdci Slovenska – v Nitre, v Bojnovej i v Kopčanoch – nie sú slovenské, ale veľkomoravské.

OBNOVENÝ POHĽAD

Slováci majú históriu, v ktorej možno vidieť tri veľké etapy: Prvé tisícročie sa dá pokojne pomenovať tisícročie Slovenskej ríše. Datujeme ho od začiatku kresťanského letopočtu po 10. storočie. Dejiny Slovenskej ríše zahŕňajú málo prebádané obdobie prvých päťsto rokov 1. tisícročia,

v ktorom sa vyčleňuje Vanniovo mocnárstvo a nasledujúce územno-správne celky, potom prvý veľký rozkvet Slovenskej ríše pod vládou Sama, ďalej menej známe medziobdobie a napokon ďalšie vrcholné obdobie Slovenskej ríše – prvý „zlatý vek“ slovenského národa s Pribinom, Kocelom, Mojmirom, Rasticom, Cyrilom, Metodom, Gorazdom, Klimentom Slovenským a ďalšími európskymi a svetovými osobnosťami. Prvé tisícročie uzatvára Slovenská ríša na čele so Svätoplukom, ktorý posunul sloven-

ské hranice všetkými smermi a vytvoril najväčší slovenský štát všetkých čias.

Druhou etapou slovenských dejín je druhé tisícročie – tisícročie Uhorského kráľovstva. Možno ho presnejšie datovať od 10. po 20. storočie. Uhorské kráľovstvo (nie Uhorsko!) vzniklo priamo na teritóriu Slovenskej ríše. V znaku Uhorského kráľovstva sú dve koruny: jedna koruna je v slovenskom znaku v pravej časti štítu a vyrastá z nej slovenský dvojkríž.

(Pokračovanie na 2. strane)

3 OTÁZKY PRE:

Dušana TÓTHA, reverenda z kanadskej základiny v Toronte

Oceňuje Maticu a pamätník vystahovalectva

• Na pôde Matice slovenskej ste vyvinuli nemalo úsilie postaviť pamätník vystahovalectva. Kofký je to už pokus?

Bol to siedmy okrúhly stôl, podstatu je, že sa vytvorila Nadácia Národný pamätník slovenského vystahovalectva. Oceňujem, že Matica slovenská, ktorá bola od prvopočiatku pri týchto snahách ešte od roku 1984, ako aj pri položení základného kameňa v roku 2000, vytvára teraz vedno s dvomi občianskymi združeniami novú iniciatívu na postavenie pamätníka.

• Ako známy evanjelický pastor, aktívny člen Svetového kongresu Slovákov založeného ešte Š. B. Romanom

v čom vidíte význam takéhoto pamätníka?

Veď ho má azda každý národ! Viete, ten základný kameň na druhom petržalskom brehu Dunaja má štyri a pol tony, je to červená žula, dar krajanov z Maďarska – je to symbol doteraz nezaplneného úsilia postaviť pamätník na uchovanie pamäti na slovenskosť. Treba vytvoriť miesto, kam prídu deti, vnuci stoviek tisícov vystahovalcov zo Slovenska, aby si povedali, že sa uchováva pamäť, že majú jedno miesto v hlavnom meste Slovenska, kde si môžu pripomenúť, že dnešné samostatné Slovensko, o ktorom ich predkovia len snili, je dnes nielen skutočnosťou, ale má miesto na pamiatku vystahovalectva...

• Na ustanovujúce zasadanie na pôde Matice slovenskej ste prišli v dňoch svojho životného jubilea...

No viete, tých sedemdesiatpäť to je len na papieri, cítim sa mladý, udržujú ma aj spomienky na podujatia so Š. Romanom či s E. Loeblom na pôde Európskeho parlamentu – keď sa po prvý raz otvorilo o samostatnom národe, samostatnom Slovensku hlboko pred rokom 1989, o oboch spomínaných, že vtedajší režim ekonomicky a politicky nevydrží a potom Slovensko musí kráčať k samostatnosti, na povzbudenie pri návšteve pápeža vo Vatikáne – aj to hovorí za Národný pamätník slovenského vystahovalectva.

Zhovárať sa Dušan D. KERNÝ
Foto: autor

ISSN 0862-8823
35
9770862882007

V SNN 36/2013
SI PREČITATE

■ Matičné hnutie obhájilo svoje postavenie v slovenskej spoločnosti
■ Kňaz a kazateľ Gorazd Zvonický – duchovný syn dona Bosca a básnik
■ Spojenie patriotizmu a nacionalizmu je skôr výnimka než pravidlo

Dvaja prezidenti z rôzneho cesty

Pavol PARENÍČKA

Česko-slovenské vzťahy neboli za ostatných 150 rokov také dobré, čisté a úprimné, ako sú dnes – skutočne bratské, nadštandardné. Vráťme sa však na skok do minulosti, do polovice predminulého veku. Posledná veľká intelektuálna a kultúrna vlna z historických českých zemí smerovala na Slovensko počas bachovského neoabsolutizmu v 50. rokoch 19. storočia a pod Tatrami pôsobila do osudového roku 1867, teda do rakúsko-maďarského vyrovnania. Matica mala vtedy štyri roky. Maďari úmyselne zničili a vypovedali všetko české z „horného Uhorska“, aby zo Slovákov ľahšie uhnietli robotnú, bezduchú a poslušnú súčasť maďarského národa. Proti tomu už nič nezmohla ani Viedeň, ba ani samotná Praha, celé Čechy, Sliezka a Morava. Po zrušení Mati-

ce a veľkohubom vyjadrení sa maďarských politikov, že v Uhorsku už slovenského národa nieto, spoza rieky Moravy v poslednej štvrtine 19. a na začiatku 20. storočia na Slovensko a do jeho kultúrno-politického centra v Turčianskom Svätom Martine akoby iba ilegálne prichádzajú z Čiech predstavitelia tzv. slovakofilskeho hnutia. Týmto osud slovenského národa nebol ľahostajný a upozorňovali na krutú maďarizáciu, čo vtedy zavládla pod Tatrami (A. Heyduk, J. Věšín, J. Mánes, K. Kálal, R. Pokorný, J. a F. Uprkovi), pričom išlo o úprimných obhajcov, podporovateľov a priateľov Slovenska a Slovákov. S inými politickými a čechoslovakistickými úmyslami a ambíciami prichádzal od roku 1888 pravidelne do svojho letného sídla na Bystrici pri Martine profesor T. G. Masaryk.

Pripomeňme ďalšie medzníky – rok 1918 – vznik prvej Československej republiky, Martinská deklarácia, spoločný štát Čechov a Slovákov až do roku 1939 a potom rok 1945 – obnovenie Československa

KOMENTÁR

a jeho existencia až do roku 1993. V Česko-slovenskej štátnosti a jej režimoch však vždy bolo niečo strojené a naoktrojované, aj keď k Matici sa oficiálne pražské kruhy od jej oživotvorení od roku 1919 správali zväčša pozitívne. Zlyhal a sprofanoval sa iba A. Novotný...

„Po delší době jsem opět v Martině, v jedné z kolébek novodobého Slovenska, a navíc v této překrásné krajině, kterou mám už více než půl století, kdy jsem sem začal jezdit se

svou, tehdy ještě budoucí manželkou, skutečně velmi rád,“ povedal vo svojom prejave český štátnik, politik a ekonóm, profesor V. Klaus v rámci galaprogramu na Národných matičných slávnostiach 3. augusta 2013 ako jeden z ich najvýznamnejších hostí a prominentných nositeľov ocenenia Matice slovenskej pri jej jubilejnom 150. výročí založenia. Dejiny konzervatívneho a tradicionalistického mesta Martina a k týmto hodnotám inklinujúcej jeho erbovej inštitúcie – Matice, ktorá sa vo svojej činnosti opiera o národné a kresťanské princípy, boli a sú mimoriadne blízke konzervatívne politikovi V. Klausovi. O tomto známom českom vlastencovi sa všeobecne vie, že sa vedený záujmami vlastného národa často vzpínil diktátu Európskej únie i svetových veľmocí a rovnako je známa aj jeho obrovská snaha o obnovu svätováclavskej tradície českých zemí. Preto Klausove slová, ktoré na margo myšlienkovito blízkej histórie Martina odzneli v martinskom amfiteátri, vyvolali nadšenie a potlesk prítomných. Navyše, to Slováci, Martinčania aj matičiari milujú, keď

niekto v priamom prenose verejne (škoda, že nie vo verejno-právnej RTVS, ale mimoriadne konštruktívnej TA 3) súzvučne vyzná lásku ku krajine a zároveň k žene. Na to sú našinci mimoriadne vnímaví z poznania a precitovania vlastných poetických klenotov vo veršoch J. Kollára (Mína), cez A. Sládkoviča (Marína) až po V. Beniaka (Žofia) a teraz im to pripomenul V. Klaus (Livia)...

Aj ďalšie výroky V. Klauza nechali slovenských národovcov v martinskom amfiteátri chladnými: „Snažil jsem se vždy, i před rokem 1993, néméně po 1. lednu 1993, být obhájcem, podporovatelem a přítelem Slovenska. Snažil jsem se jak u nás v České republice, tak v mnoha zemích světa vysvětlovat pozitivní a – jak čas prokázal – úspěšné úsilí o budování svého samostatného státu.“ Aj v tom, okrem hlbokého svetonázorového, je rozdiel medzi profesorom – prezidentom T. G. Masarykom, a profesorom – prezidentom V. Klausom. Pričom ten druhý sa javí ako skutočný obhajca, podporovateľ a priateľ Slovenska a Slovákov.

Kto opraví mladým mravy?

Ivan BROŽÍK

„Kto zapríčinil tento úpadok, zosurovenie, zdivočenie mravov? Čo ľudstvo zvedlo s ducha veličavou vbírsť do bahna?“ pýta sa bard slovenskej poézie Pavol Országh-Hviezdoslav. Respektíve, pýtal sa ešte na sklonku leta 1914. Sme takmer o sto rokov ďalej na historickej osi vývoja civilizácie a zdá sa, otázka je stále aktuálna. Klinickí detskí psychológovia bijú na poplach, že medzi mládežou už vo veku do trinásť rokov nevidaným spôsobom rastie brutalita, surovosť, bezcitnosť sprevádzaná vulgárnosťou, obscénnosťou a predčasťou sexualitou bez pozitívnej emócie. Bežní občania registrujú čoraz viac napadnutí zo strany maloletých, trestné šta-

tistiky tiež vypovedajú o čomsi spoločensky neprijateľnom. Vyjadrovanie sa mnohých „detí“ sa obmedzilo na spojky a zámená a medzitým už len samé vulgarizmy. Surovosť a bezcitnosť časti

POZNÁMKA

tejto vekovej skupiny mládeže sa odzrkadľuje na porozbíjaných zariadeniach ihrísk, parkov, kúpalísk, verejných priestranstiev ako takých. Z času na čas sa médiá pozastavia nad tým, čo sa deje na našich športových štádiónoch. A to je asi tak všetko. Hneď v druhej ruke natŕčajú programovú ponuku plnú obscénností, surovostí, bitiek, zabíjania a volajú to prevzatý-

mi a nie celkom zodpovedajúco použitými termínmi od show až po thriller. Počítačové hry sú už takmer len o zabíjaní. Mnohí rodičia až príliš neskoro zisťujú, čomu sa ich ratolesť venuje mimo ich dohľadu.

Z parlamentných lavíc u nás sme už v uplynulých rokoch počuli kadečo. Vráťane vulgárností a oplzlostí. Ale ani to nie je také dôležité ako najnovšia iniciatíva poslancu Branislava Škripeka. Zámerne neuvádzame jeho politickú príslušnosť, pretože v tomto prípade by mala byť absolútne podružná. Najmä pre jeho kolegov, poslancov NR SR. Liberáli a vyznávači dnes u nás všadeprítomnej americkej pakultúry označujú Škripeka za

puritána, niektorí konzervatívci za fanatika, v politickom tábo- re naľavo od stredu ho nanajvyš tak ignorujú. Nechcú pochopiť, že poslanec prichádza s návrhom, nad ktorým by sme sa mali zamyslieť všetci, nielen tí na námestí Alexandra Dubčeka v Bratislave. My všetci dospeli, mnohí z nás rodičia či prarodičia. Branislav Škripek chce uskutočniť pokus, ktorého výsledkom má byť znepriateľenie zdrojov vulgárnosti a perverzity neploletým. Práve tak ako majú znepriateľný alkohol v predajniach či cigarety v trafikách. Škodí totiž zdraviu, najmä v štádiu fyzického vývinu mladého organizmu. Hrubosť, násilie, zloba, nemravnosť, zvrátenosť – to zas škodí psychickému vývinu mladej duše. Budú na „hradnom vršku“ o Škripekovom návrhu aspoň rokovať alebo nad ním hneď odmietavo mávnu rukou? Za ním sa totiž o tomto probléme pripravuje občianska petícia. A tú už nebudú môcť zákonodarcovia ignorovať.

SPOZA OPONY

Slovenskom sa valí vlna všelijakých letných osláv, spojených s najrozmanitejšími sviatkami. Aj v mojom rodnom meste, kde mám dokonca – zatiaľ neoznačený – rodný dom práve tak, ako ho tam má známy spisovateľ literatúry faktu Ivan Szabo – obaja ho máme na rovnakej Bernolákovovej ulici. Szaba som tam nestretol, túlal sa kdesi po Užhorode...

Naše hodové stretnutie sa koná pri príležitosti vysviacky Kostola sv. Ignáca z Loyoly. Najsilnejší zážitok nespočíva však vo fotografovaní, ktorého bolo nemálo, ale v tom, čo sa nedá zobrazit' – a to sú spomienky. Spomienky, ktoré držia dovedna rodiny. Je to neuveriteľná sila pamätí, sila spomienok nielen na zašlé časy, ale najmä na rodinu. Sila spomienok drží dovedna ľudí, ktorí sa roky nevideli a žijú ďaleko od seba. Rozprávajú sa totiž rodinné dejiny – malá súčasť veľkých dejín. Ale sú

to také dejiny, ktoré nás formujú. Keď sme sa teraz po desaťročiach stretli dovedna tri či štyri generácie, pospomínali sme si na pradivo spomienok neopakovateľných príbehov, ktoré nesmieme zabudnúť, a na ľudí, ktorých nesmieme

Prečo s rodinou oslavujeme hody

Dušan D. KERNÝ

vymazať z pamäti. Časť našej rodiny už spočíva na cintoríne v Martine – aj to len náhodou. Tri dcéry riaditeľa podniku boli zhodou okolností a predvídavosťou svojho otca v Košiciach práve vtedy, keď sa uzatvorila hranica a ich rodičia, hoci Slováci, sa stali nedobrovoľne občanmi ZSSR, zostali na Zakarpatskej Ukrajine, ktorú si odkrojil J. V. Stalin. Keď po poldruha desaťročí prišli z Veľkého Bočkova (kde

riť nič o „výdobytkoch“ socializmu v ZSSR a o tom, ako tam „slobodne dýcha človek“.

Podobne nikde celej rodine nemuseli hovoriť o tom, že Arabi nikdy nevyhrávajú vojny s Izraelom – jeden zo šiestich strýkov bol najprv svedkom, ako Československo podporovalo vznik štátu Izrael a jeho budúce letectvo. Koho aj malo podporiť, keď dookola boli reakčné a probritské arabské monarchie? Ved' potom by si trhal

vlasý... Keď už sme cvičili „pokrokových Egypťanov a Sýrčanov“, ktorí nechávali v pohotovosti spať na letiskách svojich sluhov aj s autami, aby prišli pánov letcov v prípade poplachu zobudiť domov. Našich bojových pilotov museli

histórie na nesprávnej strane frontu. Keďže som najstarší z rozsiahleho potomstva siedmich detí, pamätám si jediný na nášho ryšavého deda, striedavo šéfa alebo člena vedenia včelárskeho, záhradkárkeho a poľovníckeho spolku a cechu stolárov a šéfa dychovky zároveň. Len občas stretnem ešte niekoho, kto povie, aká krásna bola moja mater, hlavná cvičiteľka najväčšej telovýchovnej organizácie nielen v meste, ale aj v okrese.

Pôvodne mali starí rodičia sedem detí – šesť synov a jednu dcéru. Nás je teraz tuším do tridsať a sme roztrúsení v niekoľkých štátoch. Prichádzame na hody do jedného slovenského mesta ako tisíce rodín do iných miest pripomenúť si dejiny, ktoré pre nás sú väčšie a významnejšie a držia nás väčšími dovedna ako „veľké“ oficiálne dejiny. Tisíce a tisíce rodín majú svoje dejiny, kvôli ktorým sa stretávajú, aby sa nezabudlo, aby si povedali živý príbeh ničím nenahraditeľnej rodinnej pamäti...

SEBAOBRAHA

Na Slovensku pôsobiaci a z neverejných zdrojov financovaný Inštitút pre verejné otázky v spolupráci s maďarským Political Capital Inštitútom uskutočnili prieskum konšpiračných stereotypov na Slovensku. Podľa prieskumu vraj až 63 percent respondentov sa priklonilo k presvedčeniu, že našu krajinu neradi vláda, mnohí z nich však nevedia povedať, kto tu vlastne ťahá za nitky. Štvrtina opýtaných s tvrdením nesúhlasí a 12 percent nevedelo odpovedať vôbec. Na otázky odpovedalo v júli 2013 tisíc dospelých respondentov.

Konšpiračné teórie

Z prieskumu vyplynulo, že tendenciu prikláňať sa k tomuto tvrdeniu majú viac muži ako ženy. Veľa žien totiž nevedelo na danú otázku vôbec odpovedať. Ti, ktorí neveria, že našu krajinu riadi vláda, uviedli, že ju zrejme riadia medzinárodné finančné skupiny, resp. že nám diktujú iné krajiny, ktorým sa podriadujeme. Podľa niektorých opýtaných náš verejný život ovládajú aj veľké mediálne siete a tajné skupiny, ako sú slobodomurári, ale aj náboženské a iné združenia. Okrem toho, že údajne podliehame konšpiračným stereotypom, má vraj u nás v porovnaní s inými európskymi krajinami pomerne vysokú podporu extrémna pravica. Štúdia spomínaného maďarského Political Capital Inštitútu ukázala, že potenciál volebne podporiť pravicové extrémistické sily je u nás približne na úrovni desať percent obyvateľov.

Respondenti odpovedali v prieskume na dvadsaťdeväť otázok, rozdelených do štyroch kategórií. Kategórie mali mapovať predsudky a sociálny šovinizmus, protiviládne nálady, pravicové hodnotové orientácie a nedôveru k politickým špičkám. Podľa odpovedí sa malo zistiť, aké sú u nás predsudky proti menšinám a imigrantom, aká je dôvera voči mocenským demokratickým inštitúciám, ako sú napríklad súdy alebo polícia, či respondenti podporujú pravicové sily, tradičné hodnoty, aké sú ich obavy a spokojnosť s vlastným životom...

Ak respondenti odpovedali kladne na otázky v troch zo štyroch kategórií, štúdia ich vyhodnotila ako potenciálnych podporovateľov pravicových extrémistov. Spolu s Maďarskom, Chorvátskom a Portugalskom sme sa vo vyhodnotení umiestnili medzi šiestym a deviatym miestom v rebríčku dvadsiatich šiestich štátov Európy.

V celkovom meradle najhoršie dopadlo Grécko, kde vraj podporuje extrémistov až 33 percent respondentov. Nasleduje Ukrajina (19 percent), Bulharsko (18 percent), Litva (13 percent) a Cyprus (12 percent). V rámci V4 sme na tom spolu s Maďarskom najhoršie. Tesne za nami skončilo Česko (8 percent). Najmenšiu podporu vraj majú pravicoví extrémisti vo Švajčiarsku, Švédsku, v Nórsku, Holandsku, vo Fínsku a v Dánsku, kde ich podporuje približne jedno percento respondentov. V celom kontexte je zaujímavá otázka, za čie peniaze a na aké ciele sa podobné manipulačné prieskumy vyrábajú...

Roman KALISKÝ-HRONSKÝ

Exekútori nebudú môcť dôchodcom siahnuť na životné minimum

Desaťtisíce seniorov nesplácajú úvery

Roman KALISKÝ-HRONSKÝ – Foto: archív SNN

Od prvého novembra tohto roku budú mať dôchodcovia garantované, že aj keď sa bude proti nim viesť exekučné konanie, každý mesiac im zostane najmenej celá suma životného minima. Vyplyva to z návrhu zmeny nariadenia vlády Slovenskej republiky o rozsahu zrážok zo mzdy pri výkone rozhodnutia, ktorý v júli schválila. „Účelom navrhovanej úpravy je zvýšiť základnú sumu, ktorú nemožno poberateľom dôchodkových dávok zraziť na sto percent životného minima,“ píše sa v predkladacej správe návrhu.

Exekútori nebudú môcť vziať seniorom všetko.

Nariadenie sa týka poberateľov dôchodkových dávok, dôchodkov, starobného dôchodkového sporenia, doplnkového výsluhového dôchodku alebo dávok výsluhového zabezpečenia. Sociálna poisťovňa registruje dlhodobý nárast počtu dôchodcov, ktorým sa vykonávajú exekučné zrážky z dôchodku. V súčasnosti je na Slovensku postihnutých exekúciou viac ako tridsaťpäť tisíc dôchodcov. V praxi ide o zrážky z dôchodku na základe exekučných titulov na prospech oprávneného subjektu v exekučnom konaní. Medzi oprávnených, podľa počtu vykonávaných exekúcií najčastejšie patria nebankové subjekty, poskytovatelia telekomunikačných a dátových služieb. Peňažnými pl-

neniami, pre neplatenie ktorých sa exekúcia vykonáva, sú najmä rôzne pôžičky a poplatky týmito spoločnosťami.

■ FINANČNÁ NEGRAMOTNOSŤ?

Mnohí dôchodcovia, no nielen oni, sa dostávajú do exekučných problémov pre nedostatok financií na bežný chod domácnosti. To je známa pravda. Na druhej strane, z finančných problémov sa nedostanú tým, že si vyrobia dlhy u finančných spoločností. Naopak, ich problémy sa tým ešte prehĺbia. Všetko súvisí aj s tým, že väčšina obyvateľstva Slovenska nemala možnosť dostať s bežným vzdelaním aj primeranú finančnú gramotnosť, ktorá je dnes súčasťou vzdelávacích systémov väč-

šiny vyspelých štátov. „Dôchodkové dávky sú príjmom, z ktorého možno podľa právnych predpisov Slovenskej republiky vykonávať zrážky na vymozenie pohľadávky,“ povedala Jana Hrabková, hovorkyňa Sociálnej poisťovne. Poisťovňa musí zrážky vykonávať automaticky, ak jej to nariadi exekútor, daňový úrad či iné ustanovené úrady.

Ak sa dôchodca dostane do situácie, v ktorej nie je schopný sám zo svojich prostriedkov uhrádzať svoje finančné záväzky, je dôležité, aby sa ju pokúsil vyriešiť s veriteľom, napríklad požiadať o súhlas s nižšími splátkami, ktoré by mohol pravidelne uhrádzať. „Najnevhodnejším riešením uvedenej situácie je vzniknutú situáciu ignorovať a nechať ju dospieť do štádia, keď sa začne pohľadávka vymáhať v exekučnom konaní. Je potrebné, aby si každý dlžník, a teda aj dôchodca, uvedomil, že v takomto prípade nebude od neho vymáhaná len pohľadávka, resp. úrok z omeškania, ale aj náklady spojené s vymáhaním pohľadávky a náhrada trov exekúcie, ktoré sú nemalými položkami,“ hovorí Ján Lipiansky, podpredseda organizácie Jednota dôchodcov na Slovensku a pokračuje: „Vzhľadom na to, že je potrebné rešpektovať základné životné potreby dôchodcu a celej jeho rodiny, rozsah zrážok z dôchodku upravujú príslušné právne predpisy, podľa ktorých sa

dôchodcovia z mesačnej sumy dôchodku nesmie zraziť základná suma, ktorá je vypočítaná v závislosti od počtu osôb, ktorým povinný poskytuje výživné. Základná suma, ktorá musí dôchodcovi zostať, je v súčasnosti 60 percent životného minima na jeho osobu a 25 percent zo životného minima na každú ďalšiu vyživovanú osobu.“

Pri zrážkach z dôchodku osoby, ktorá je umiestnená v zariadení sociálnych služieb a je povinná platiť úhradu za poskytnutú starostlivosť v zariadení sociálnych služieb, nepodlieha exekúcii suma potrebná na platenie tejto úhrady nákladov a suma rovnajúca sa povinnému zostatku z príjmu osoby po zapltení tejto úhrady. Podľa zákona o sociálnej pomoci je to 20 percent životného minima.

■ ŽIVOTNÉ MINIMUM

Návrh nariadenia vlády na zachovanie životného minima pre dôchodcov podliehajúcim exekúcii bol predmetom skráteného pripomienkového konania. Ministerstvo spravodlivosti to odôvodnilo naliehavým záujmom na zvýšení ochrany sociálne zraniteľnej skupiny obyvateľov. Návrh reagoval aj na informácie avizované Sociálnou poisťovňou, ktorá poukazuje na zhoršovanie sociálnej situácie poberateľov dôchodkov, hraničiacou so životom v chudobe.

Základná suma, ktorá sa nesmie mesačne zraziť, podľa hovorkyne rezortu spravodlivosti Jany Zlatohlávkovej dosahuje v súčasnosti iba 60 percent zo životného minima. Mnoho ľudí poberajúcich dôchodok, ktorí majú problémy so splácaním úverov, tak mesačne musí vyžiť z menej ako 120 eur. Po novom však podľa hovorkyne ministerstva spravodlivosti bude patriť tým, ktorí dostávajú dôchodok, celá suma životného minima, teda 194,58 eura.

V decembri roku 2012 sa ten istý Štefanec v televíznej diskusii obrátil na ministra financií Petra Kažimíra s konštatovaním, že – parafrázované – štát je preto na tom tak finančne zle, lebo nedokáže urobiť poriadok vo výbere daní.

■ EXPERIMENT

Trpká úsmevná na tom je, že práve „vdaka“ Štefancovmu straníckemu kolegovi Ivanovi Miklošovi a jeho experimentom na daňových úradoch bol výber daní na začiatku roka 2013 úplne paralyzovaný. Minister financií Kažimír na túto politickú invektívu odpovedal: „Je to o horšom výbere dane z pridanej hodnoty, je to o schladzovaní ekonomiky a bohužiaľ je to aj o daňových únikoch.“ Ani nie o rok neskôr prichádza parlamentná opozičná SDKÚ s návrhom, ktorý na prvý pohľad vyzera lákavo. Netreba viesť účtovníctvo, netreba mesačne odvádzať povinné odvody, netreba podávať daňové priznanie, stačí si priplatiť. Nuž, odhladnuc od toho, že na to mnohí živnostníci mať nebudú, odhladnuc od toho, že práve preto by sme tu zas mohli mať rovných a rovnejších v povinnostiach, je to návrh, ktorý pripraví štát o nemalú sumu na vyzbieraných daniach zo živnosti.

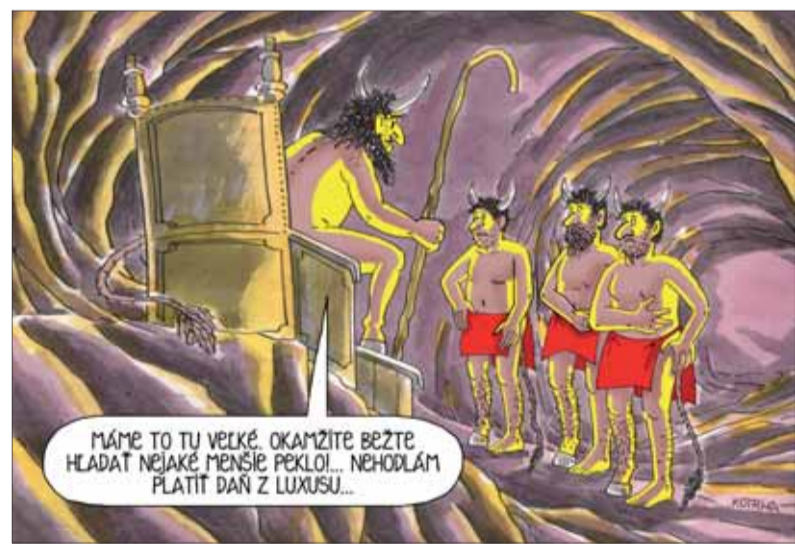
Predstavitel Slovenského živnostenského zväzu Stanislav Čížmárik k tejto téme pre rozhlasovú stanicu Rádio Slovensko povedal: „Sú to nejaké pohostinské zariadenia a podobne, no takí živnostníci, ktorí žijú z remeselnej činnosti, a tí, ktorí sú na pokraji ekonomickej účinnosti nájsť si peniaze dopredu na vyplatenie všetkého za celý rok a potom mať pokoj, to by pre nich asi nebolo zaujímavé.“ V stručnosti teda to, čo je uvedené v riadkoch vyššie.

Licencie namiesto platenia daní - pravica ponúka ďalšiu chiméru

Mäkká deka na živnostníckej priči

Ivan Brožík – Karikatúra: Lubomír KOTRHA

Platenie daní nevoní asi každému, nielen živnostníkom. Ich neplatenie sa napríklad v USA považuje za druhý najťažší zločin hneď po vražde. Z dani by nám mal štát zabezpečiť služby. Ako o ne prísť a platiť si vzdelanie či služby zdravotníctva v plnej výške zo svojho nám teraz ukazuje SDKÚ. Znie to pekne. V prípade schválenia návrhu poslancu Ivana Štefancu nebudem musieť ako živnostník mesačne myslieť na platenie povinných odvodov, v marci pokojne môžem zabudnúť na daňový úrad; mäkká deka na tvrdej živnostníckej priči?

Podľa viacerých zdrojov možno usudzovať, že priemerný mesačný príjem na živnosť, ktorá nepodlieha povinnosti platiť DPH, sa pohybuje okolo 400 eur. Je to iba príjem, nie je to zisk po odrátaní nákladov. Povinné odvody v ich najnižšej úrovni sú zaokrúhlené vo výške 182 eur mesačne. Priemerný živnostník na Slovensku teda odvedie „štátu“ (sociálnej a zdravotnej poisťovni) ročne takmer 2 200 eur. V daňovom priznaní, ktoré podáva nasledujúci rok, obvykle „optimalizuje“ na nulu. Je to logické, lebo na živobytie mu mesačne zostáva 218 eur. Tie predstavujú nielen náklady na bývanie a stravu, ale aj na

chod živnosti. Ak by chcel licenciu namiesto povinnosti mesačne platiť odvody a napokon sa trápiť aj s daňovým priznaním, stálo by ho to podľa Štefancovho návrhu 2 700 eur, teda sumu odvodov plus paušálny poplatok 500 eur. Nuž a potom by mu na mesačnú réžiu ostalo iba 177 eur.

■ QUI BONO

To je právnický termín a znamená – na prospech koho? Po predchádzajúcej matematickej ukážke je odpoveď zrejmá. Návrh, ktorý opätovne do Národnej rady Slovenskej republiky predkladá SDKÚ, v podstate smeruje k tomu, aby do-

re zarábajúce podnikateľské subjekty neplátili dane štátu. Nanajvýš ak v podobe akéhosi „štátneho kolku“ v sume 500 eur. Skúsme si predstaviť živnostníka, ktorého mesačný príjem je 1 500 až 2 000 eur. Teda už tu vzniká nespochybniteľný predpoklad daňovej povinnosti. A v nie malej sume. Možno v takej, ktorá niekoľkonásobne presiahne súčet minimálnych odvodov plus 500 euro. Zakúpením licencie obide nielen povinnosť zaplatiť daň štátu, ale je veľký predpoklad, že sa tak vyhne aj prípadnej daňovej kontrole. Veď čo by už kontrolovala, ak živnostník nemá daňovú povinnosť?

Ide teda o návrh už v klasickom ponímaní hesla bohatým dávať a chudobným brať. Poslanci SDKÚ-DS však tvrdia, že podľa ich analýz vychádza zaplatená daň živnostníka do obratu, pri ktorom vzniká povinnosť registrácie na DPH v priemere 503 eur a rozdiely vo výške dane nie sú nijako výrazné v celej šírke tohto pásma. Podľa nového zákona o živnostenských licenciách by daňovníci, ktorí zaplatili živnostenskú licenciu, už neboli povinní podávať daňové priznanie.

„Je to dobrý návrh nielen pre živnostníkov, ale aj pre štát. V konečnom dôsledku aj štát si zníži nepríjmy náklady a príde si minimálne na rovnaké daňové príjmy,“ uviedol k návrhu I. Štefanec.

Nový predseda Spolku slovenských spisovateľov – Miroslav Bielik

Dnes čelíme neusporiadanej slobode

Po dlhom období nastali vo volených orgánoch Spolku slovenských spisovateľov (SSS), ktorý sa dovoláva nadväznosti tradície spolku založeného v roku 1923, výrazné zmeny vo vedení, v predstavenstve a v kontrolnej komisii: je to jasný výraz nielen úplne nových pomerov, ale aj nových požiadaviek. V septembri sa má začať spolkový život a činnosť jednotlivých spolkových štruktúr novou energiou. Platí to aj pre spolkové médiá... O rozhovor sme požiadali nového predsedu spolku a dlhoročného člena Maticy slovenskej MIROSLAVA BIELIKA.

Zhovárал sa Dušan D. KERNÝ – Foto: autor

• Čo je pre nového predsedu úplne prvoradé?

Úplne prvoradých je viac úloh, ktoré v krízovej situácii SSS musím riešiť naraz spolu s predstavenstvom, tajomníkom i čestnými predsedami, podpredsedami, tajomníkmi regionálnych odbočiek a ďalšími grémiami, komisiami a v súčasnosti aj so spisovateľskou asociáciou AOSS, Literárnym fondom a s porozumením štátnych orgánov, osobitne s Ministerstvom kultúry SR, v spolupráci s Maticou slovenskou, Literárnym informačným centrom (LIC), Národným osvetovým centrom (NOC). Ide o revitalizáciu členskej základne, činnosti spolku na všetkých úrovniach, opätovné získanie dôvery a vážnosti i spoločenskej prestíže spisovateľského stavu.

• Päť bodov uznesenia sa týka majetkovoprávných okolností okolo budovy, ktorá prináleží spisovateľským organizáciám – pre nové orgány a pre nového predsedu to znamená mimoriadnu situáciu a mimoriadnu energiu. Aké sú skúsenosti po prvých týždňoch vo funkcii?

Áno, medzi prvoradými úlohami je i záchrana sídla Spolku (SSS) a Asociácie (AOSS). Mienime odstrániť deformácie, ktoré sa, žiaľ, nahromadili najmä po svojoľnom predĺžení funkčného obdobia predchádzajúceho vedenia. Členské zhromaždenie sa malo uskutočniť už v marci 2012 a nie na konci mája 2013, absurdná je registrácia novely stanov vo februári 2013 s odvolaním sa na členské zhromaždenie v marci 2010 – o novele v tom roku by muselo rozhodovať členské zhromaždenie dvojtretinovou väčšinou v tajnom hlasovaní, to sa nestalo... Čiže prvé týždne a mesiace sme museli právne analyzovať nielen absolútne neprijateľné ustanovenia nájomnej zmluvy, v dôsledku ktorých

by sme stratili sídelnú budovu, ale aj iné nepochopiteľné záväzky bývalých štatutárov. Absolvovať sériu rokovaní s nájomcom ARTHUR DS, informovať o situácii štátne orgány, osobitne MK SR. Neplatnosť, resp. zmenu nájomnej zmluvy dosiahneme buď rokovaním, alebo žalobou na vecne príslušnom súde.

Hneď na začiatku funkčného obdobia som sa tiež zúčastnil na vlastné náklady na Literárnom snemovaní v Báčskom Petrovci a vyslal signál, že SSS má otvorené dvere pre slovenských spisovateľov žijúcich na Dolnej zemi, ale i kdekoľvek vo svete. Naším poslaním je predsa združovať tvorcov slovenskej literatúry, presadzovať požiadavky spisovateľov bez ohľadu na politickú, konfesijnú či geografickú príslušnosť.

• Verejnosť si nemohla nevšimnúť, že dôveru dostali ľudia v mnohom spojení s Maticou slovenskou alebo Maticou ocenení – to sa týka hneď predsedu a dvoch čestných predsedov, ako aj nejedného člena predstavenstva. Čo táto skúsenosť prináša pre spolok, čo pre Maticu a čo pre nové formovanie národného sebavedomia, pre prínos inteligencie vo formovaní kolektívnej spoločenskej skúsenosti za posledných dvadsať rokov?

Hneď úplne prvé rokovanie som mal spolu s čestným predsedom J. Rezníkom a tajomníkom J. Tazberikom i s predsedom Maticy slovenskej M. Tkáčom. Pripravíme spoločne dohodu o vzájomnej spolupráci. Matica sa od založenia pred 150 rokmi venovala vždy literatúre v rozličných pozíciách a deväťdesiatročný SSS mal vo viacerých fázach prirodzenú súčinnosť s MS. O takúto spoluprácu v záujme rozvoja našej kultúry, literatúry a literárnej vedy i kritiky nám ide práve teraz. Škoda, že bývalí štatutári

tre mesta. V bývalej predajni kníh sa teraz predávajú španielske „háby“... Na utvorenie konkurencieschopného knihkupectva slovenskej literatúry potrebujeme zmenu nájomnej zmluvy a spojenie všetkých, ktorí stoja pri podpore šírenia pôvodnej slovenskej literatúry.

• Základom originality SSS je práca a organizačný základ pre spisovateľov mimo Bratislavu, mimo centra – všetci na čele orgánov SSS to poznajú a vedia, aký to má význam. Má spolok dostatok invencie a možností vo vytýčenom zameraní na mladé talenty a ich vyhľadávanie využiť práve tento priestor, má energiu na podporu všetkého, čo chce literárne pôsobiť a nepodliehať komercializácii, komerčnosti?

Som presvedčený, že SSS a jeho nové vedenie má dostatok síl a invencie v zameraní na zintenzívnenie práce v odbočkách (i o rozšírenie odbočiek, napr. v Trnave, a vznik klubov) s mimoriadnou sústredenosťou na mladých autorov v spätosti aj s časopisom Dotyky a so vznikom Klubu mladých autorov v SSS (s príležitosťou nielen pre členov SSS).

• Po prvý raz výrazne nalieha vo zmluve potreba generáčnej výmeny ako reakcie na predošlé desaťročie spolku – do čela výmeny sa však postavili autori skúsení v manažmente, spolkovéj činnosti, práve tak ako aj s renomom vlastnej tvorby. Ako chápať potrebu generáčnej výmeny – podľa rodného listu alebo schopnosti pochopiť nové požiadavky pokiaľ ide nielen o spolok, ale aj literárny život a podiel autora na živote spoločnosti?

Momentálne potreba generáčnej výmeny bola spojená s nevyhnutnosťou postaviť do čela SSS skúsených v manažmente, osobitne v krízovom. Predseda a tajomník SSS i viacerí v predstavenstve a v kontrolnej komisii majú takéto schopnosti bez ohľadu na rodné listy. Myslím si, že nové stanovky spolku, ktoré prijmeme v máji budúceho roku, potvrdia tento trend s dôrazom na postupný nástup nových generáčnych zoskupení s udržiavaním zdravej kontinuity.

• Tvojím osobným programom, s ktorým si získal drvivú väčšinu hlasov, je prehľadnosť konania v spolkovom živote a zvyšovanie autority členov a organizácie navonok, a to nielen na Slovensku, ale aj medzi tvorcami písucimi v slovenskom jazyku za hranicami – v tom, čo si charakterizoval ako dvojdomosť. Aká bude postupnosť krokov nového predsedu?

Program je jasne vytýčený, postupujem rozvážne a v súčinnosti s jednotlivými zložkami SSS. Najskôr, pravdaže, musím riešiť krízové stavy, finančné a majetkovoprávne veci a zintenzívnenie činnosti celej spolkovej základne, ale aj prinavracanie Spolku a spisovateľskému stavu dôvery a spoločenskú prestíž. Je to ťažká túra v literatúre, no nevyhnutná tortúra...

Bez prehľadnosti konania predsedu a orgánov SSS by sme nemohli myslieť na opätovné získanie dôvery nielen členov Spolku, ale aj celej verejnosti. Okrem iného sa otvárame i novou webovou stránkou a využívaním modernej komunikácie (www.spolkospisovatelov.sk.).

• Formuloval si tézu „nezasahovania“ Maticy do Spolku a Spolku do Maticy. Lenže realita je zrejme – tí aktívni členovia orgánov Maticy, jeho prezidia či výboru, ktorí sú teraz aj vo vedení Spolku, budú for-

movat atmosféru napríklad valného zhromaždenia Maticy, na ktorom sa bude opäť voliť predseda. Ako vidíš partnerskú spoluprácu?

Uviedol som už, že hneď prvá návšteva predstaviteľov nového vedenia Spolku smerovala do Maticy a s predsedom sme sa dohodli na bezprostrednej spolupráci (veď súčinnosť Maticy a Spolku sa vinie, až na niekoľko neúrodných rokov, celými dejinami SSS, predseda MS a mnohí maticári sú členmi SSS, mnohí spisovatelia počnúc čestným predsedom J. Rezníkom sú tak isto maticári). Ide nám o spoločné úsilie znásobiť podmienky na pôvodnú slovenskú tvorbu doma i v slovenskom zahraničí a som presvedčený, že tu sme s Maticou na spoločnom lane. Spolok ako taký nie je kolektívnym členom MS, teda nemôže, ani by nemal zasahovať do vnútorného organizmu MS. Iné je, keď ide o postoje jednotlivcov, členov SSS a súčasne členov MS, a to i naopak.

• Sám si výrazným prozaikom, v Matici si prešiel vrcholovými funkciami, o. i. aj formovaním matického literárneho ústavu. V čom vidíš dnes potreby nielen tvorcu, ale aj to, čomu vravíme výzvvy pre slovenskú literatúru?

Máme povinnosť viac otvárať dvere i okná slovenskej literatúre. Mienime nadviazať čulé kontakty s partnerskými spisovateľskými organizáciami, osobitne s našimi susedmi a krajinami, kde sú tiež doma slovenskí tvorcovia. Mnohé európske (a nielen európske) štáty majú uznávané a dobre fungujúce združenia spisovateľov a Domy spisovateľov, ktoré umožňujú tvorivé pobyty pre svojich členov a poskytujú i reciprocitu. U nás, žiaľ, sme momentálne bez takýchto možností a nemôžeme sa len utiekať nostalgicky do čias fungovania Budmeric, ale hľadať ako z nášho zápečníctva von do Európy. Svedčí o tom aj pútava nová kniha Jozefa Šeba Budmeric... Okrem dokumentácie a spomienok poukazuje i na to, ako fungujú spisovateľské domy vo vyspelých štátoch. Takže žiaden skanzen! Naša literatúra má zdravé korene a ani dnešné komerčné a iné nebezpečenstvá ju nesmú ohrozovať. Len náš hlas musí byť i v novej dobe smelší a silnejší. Osobitne tam, kde je vefa deformácií demokracie a nespravodlivosti, ktorými sú ohrozovaní čoraz viac a viac zraniteľní a postihovaní bezradní občania.

• Okrem „chlebových“, veľmi ťažkých ekonomických otázok okolo budovy, okolo nového formovania spolku a jeho členstva predsa je tu aj nová doba: dvadsať rokov Slovenska, nové pomery v Európskej únii – spolok má slávnú tradíciu, keď zvolal, paradoxne v spore v maticiarom S. Mečiarom, trenčianskoteplýcky zjazd, ktorý varoval pred vtedajšími hrozbami doby. Ako sa včleniť do formovania atmosféry, ktorú si pomenoval neusporiadanou slobodou?

Kríza, ktorá obchádza ako strašidlo EÚ i svetové mocnosti a prejavuje sa aj v našej spoločnosti, ekonomike, školstve i kultúre, usalašila sa aj v mnohých ustanovizniach, vrátane nášho Spolku, pritom sama osebe nie je prejavom univerzálneho zla. Ale ako povedal profesor P. Liba, kríza je v samotnom človeku, čo je zaiste prejavom neusporiadanej slobody a nezriadenej lásky. Kto iný ako spisovateľ má pomenovať, epicky i metaforicky vyjadriť podobu dnešných krízových javov a napovedať cesty nielen z postmodernizmu, ale aj dnešnej rozkolísanosti sveta? Veľkí spisovatelia v každej dobe vždy vedeli presne pomenovať príčiny toho-ktorého stavu spoločnosti i problémy človeka v nej a orientovať čitateľa do budúcich zápasov. Len si spomeňme napríklad na Milana Rúfusa či Miroslava Váľka alebo Jána Ondruša. Aj dnešných spisovateľov táto možnosť zaväzuje. Veď veršami M. Váľka povedané: Zostrojili sme metaforu a alkohol, pohonné hmoty zmyslov/ Vyrobili sme porcelán/ vieme ako sa rozbiť aj atómové jadrá./ Zastavte jazdca za vlastným tieňom...

Marián Polonský sa ako dedič modranskej keramikárskej tradície upísal hline a ohňu

Vzácnny umelec vyčírený časom a poslaním

Text a foto: Emil SEMANCO

Patrí k popredným slovenským keramikárom a medailérom. Recenzenti, výtvarní teoretici a umenovedci o jeho medailách súdia, že sú „... technicky dokonale vyhotovené, naratívne a metaforické, bizarne fantaskné svojou obraznosťou, prekvapivé nečakanou imagináciou, mnohosťou, zložitou, rozmarnosťou a ornamentálnosťou“. Trochu veľa slov na pomenovanie dobrej roboty! Marián Polonský nebol odjakživa gravér medailí. Táto jeho bravúra dokonca dlhšie zrela či zostávala chladnúť bokom od jeho akoby hlavného hlineného tvorivého programu – bez adekvátnej reflexie.

Už akoby sa zabudlo, že spočiatku na hrnciarskom kruhu krútil pozoruhodné tanierne a vázy, ktoré tiež už zostávajú akoby „prerušená pieseň“. Dokázal ich pokresliť a pomaľovať tak, že sa im nič nevyrovnalo!

Kým zaznelo povestné: Ajhľa, medailér!, vytvoril galériu takýchto „grafických keramik“ a profilujúcich záhradných plastík na kedysi známom sympóziu Socha piešťanských parkov. S nepredstieranou skromnosťou však o nich povie len, že sa „vyčírili časom“.

Aj na svoju komornú tvorbu po desaťročiach práce hľadí rovnako: „Už mi to začalo ísť a keramika ma začala počúvať. Bolo to obojstranne živšie...“

Myslím si, že azda najživšie ho predstavujú slová priateľa a spisovateľa Drahoslava Machalu a kamenná doska do baptistéria rímskej Baziliky Santa Maria Maggiore, ktorú „vďačný slovenský národ“ venoval udalosti konštitucionálnej – uznaniu staroslovenských bohoslužobných textov v roku 867 pápežom Hadriánom II.

Vtedy, keď sme spolu hovorili o tom, čo všetko vložil popri postavách našich svätých Cyrila a Metoda do symboliky tohto vápenca, pobaďal som v jeho hlase nemalo hrdosti. Nebola to hrdosť na samotný artefakt, ale na to, čo ho inšpirovalo, na jeho dejinný rodný list.

■ NAJKRAJŠÍ KÚT

S rovnakou hrdosťou a pýchou umelec hovorí aj o svojej vlasti...

„Ťažko sa mi rozhoduje, ktoré miesta na Slovensku sú mi najbližšie. Mám tých najkrajších kútov viac. Sú najmenej tri, ktoré mi staja za zmienku: bratislavský byt na Štefánikovej ulici. Moje pôsobisko v Modre na Baštovej ulici, kde som mal keramikársky ateliér. Aj keď sem už chodím zriedkavo, mám pocit, že všetko, čo som doma aj v zahraničí zažil, prepúšťam cez modranský filtračný papier. Zvonka roh a zvnútra severozápadný kút modranského protitureckého obranného múra, kus mestskej hradby, ale aj kus srdca. A tretím je kopec, no... možno vyvýšeninka nad mojou rodnou obcou Hubiná a nad Ducovým – Kostolec. Tu keď sa človek postaví, vidí široké a rozľahlé Považie a vnútorným zrakom aj dejinnú, archeologickú hodnotu tohto miesta. Odmalička som pocítoval jeho výnimočnosť. Je tak stvorené, že v ňom musí čosi byť, tam človek vrasť do koreňov, inak uvažuje o rodisku, o prírode, o toku rieky a plynutí času.“

■ BEH ČASU

Čas naozaj uteká. Na začiatku jeho umeleckého dobrozdania sú vety umenovedkyne Kataríny Bajcurovej: „Keď v predposlednom roční-

ku vysokej školy siahol – viac-menej náhodou ako zámerne – po hlinenej platničke, do ktorej kovovým očkom vykrojil ‚portrét vtáka chavkoša‘ (Bulculus ibis), urobil svoju prvú medailu. S vďakou prijal ‚vtáčie‘ vnuknutie – tému prírodnú a prívätnu, apolitickú, ktorá sa nemusela ničím a za nič angažovať...“

Spočiatku ho na téme zaujal tvaroslovný problém: vták ako vták, bizarné tvarové spoločenstvo tiel, krídel, zobákov. Neskôr svoje krídle pousádzal do kolónií zhrmaždísk a hniezdisk, do spleti labyrintov, až sa začiatkom osemdesiatych rokov začala jeho medailérska výpoveď výrazne sémantizovať. Zafudňuje svoj medailový svet novými motívmi. Ani vtáky už nie sú tým, čím sú... Tak ako z ľudí, aj z nich sa stávajú herci a komedianti, účastníci pomyselného divadla života...“

Do Modry prišiel v roku 1969 ako študent oddelenia reliéfného sochárstva, ktoré na Vysokej škole výtvarných umení viedol profesor Rudolf Pribiš, urobiť diplomovku. Vymodeloval reliéf, ktorý mu pomáhal vypaľovať majstri v tamojšej Majolike...

A potom v tomto meste fakticky strávil pracovne vyše dvadsať rokov. Takto si na ne spomína: „Bolo to moje najproduktívnejšie, najtvorivejšie aj najkomplikovanejšie ob-

dobie. V modranských hradbách som sa udomácnil v sedemdesiatom prvom. To miesto mi odporúčal Vinco Šíkula a bol to tak trochu aj jeho kút, lebo: kto išiel za ním, zastavil sa u mňa a keď ho nenašli, tiež sa zastavili v ateliéri, či neviem, kde je? Aj miestni tu mali chodník, ktorým prechádzali do vinohradov... Takže je s tým spojené aj čaro spoločenského kontaktu a spomienok na mnohých vzácných ľudí.“

■ NA INÝCH KRÍDLACH

Polonský dávno opustil „hniezdiská“ prvotných inšpirácií, o ktorých písala K. Bajcurová. Chavkoš možno bol dobrým spoločníkom na prelety ponad kukučie hniezda surrealistickej fantastiky a na objavovanie subjektívnej poetiky, ktorou si umelec v tichej rezistencii mohol skrášľovať a obzvlášťovať svet normalizačných pravidiel, z ktorých sa dalo len takto – ikarovsky uletieť – aj s predzvestou pádu, ak sa tvorca nevtresnal do kanonizovanej slohotvorby a jej tvaroslovej sémantiky.

Marián Polonský dáva od konca osemdesiatych rokov svojej tvorbe iný, oveľa hlbší zmysel a poslanie – jasnú, cieľavedomú výtvarnú koncepciu. Dostal iné krídla, len čo vzniklo samostatné Slovensko. Vynikajúco to opäť vyjadril D. Machala: „Už sa nepotácal od témy

k téme, lebo pre neho bola jediná téma, vlastne téma tém – j' taime – tá, ktorou miloval svoju vlasť a tie jej osobnosti, čo Slovensku s vďačnosťou odovzdávali najlepšie roky svojho života aj najlepšie výkony...“

Modranský ateliér už slúži synovi, ktorý kráča v jeho stopách. Mariána Polonského častejšie než tam možno zastihnúť na trvalej adrese na Štefánikovej ulici v Bratislave. Aj v tom vidím kus novej symboliky, o ktorej majster rád a zápalisto diskutuje s tými, čo sú mu na zmysluplnú debatu hodní. S tými, čo majú blízko k cudzine a ďaleko k národu, čas a slová nestráca...

Svoj súčasný status a realitu sedemdesiatnik a príznačne citlivo pomenúva: „Teraz mám pracovný stôl v jednej izbičke bratislavského bytu, pod oknom mi vyrástol strom, urobili si na ňom hniezdo hrdličky, pri špažze mám drozdov, takže cez dvor vidím na civilizáciu, ako frndžia po ulici autiaky, a na druhej strane akoby som bol úplne v prírode... Tomu stromu, aj keď mi zaclonil jediné prirodzené južné svetlo v byte, som to odpustil, lebo prichýlil tie vtáčiky...“

Sochár a medailér Marián Polonský za doživa významného jubilea

Kamarát do každého počasia

Drahoslav MACHALA - Foto: zdroj internet

Vedel som o Tebe od svojej sestry Soni, ale predsa len naše svety boli dlho vzdialené, nie ľudsky ani názorovo, len sme sa pohybovali po iných generačných rovnobežkách, len občas sa naše svety zblížovali, keď išlo o vyšší národný záujem. Mal som plnú hlavu svojich záležitostí, ku ktorým som so zameranou Škorpióna vždy mieril. Ale prišli roky zápasu o nezávislú Slovenskú republiku a tam uprostred tejto názorovej konfrontácie, keď sa čerili duchovia, sa každý musel prejaviť: či je činnorodý slovenský vlastenec alebo len človek – pozorovateľ stojaci na chodníku.

V Umeleckom odbore Matice slovenskej, ale potom pri všetkých dôležitých pohyboch, ktoré sme s Petrom Štrelingerom vymýšľali a vždy aj uskutočnili, sme sa zblížili, až to prerástlo do kamarátstva, ba do spoločných projektov. Toto postupné nachádzanie sa ukázalo ako dobrá cesta, lebo dnes naše kamarátstvo stojí aj na pevných základoch a je vzájomne obohacujúce. Ak by ho nebolo, chýbali by sme si...

Vzácnny priateľ, Marián. Doživaš sa pekného životného jubilea, preto Ti chcem napísať niekoľko viet postrehov, ale najmä kamarátske vyznanie, prečo si Ťa vážim. Predovšetkým si cením Tvoju priamosť, čo je dar charakteru, lebo Ty sa skrátka vieš vydať za svojim cieľom tou najkratšou cestou. Pritom v tejto zameranosti už nepopuštíš ani neustúpiš. V čase, keď som sa bližšie zoznamoval s Tvojou tvorbou, si ma prinútil zamyslieť sa aj nad tým, akú jasnú, cieľavedomú výtvarnú koncepciu umelca si zvolil. Nikdy si sa nepotácal od témy k téme, lebo pre Teba bola jediná téma, vlastne téma tém – j' taime – tá, ktorou si miloval svoju vlasť a tie jej osobnosti, čo Slovensku s vďačnosťou odovzdávali najlepšie roky svojho života aj najlepšie výkony. Videl som Ťa potom aj pri práci, keď vznikala pamätná tabuľa do Ravenny, keď sme zašli za našim spoločným priateľom Karolom Roganským až do Krupiny a videl som aj, ako sa rodí dielo

primo pod vašimi rukami. Vytvorili ste nádhernú mramorovú pamätnú tabuľu, do ktorej si vsadil bronzovú sošku Konštantína – sv. Cyrila, a písmo si zafarbil nádhernou rumelkovou farbou. Odrazu dostala tabuľa celkom nové nádychy – zvláštne slávnostný – a nemuselo byť to písmo ani zo zlata. Spomínam si aj na pamätnú tabuľu hurbanovským dobrovoľníkom, ktorá dnes zdobí budovu Úradu vlády Slovenskej republiky a ktorú sme s pánom premiérom R. Ficom odhaľovali v decembri 2009. Vždy, keď idem okolo, musím sa pri nej pristiaviť. Tie rimsy z mramoru, ktoré si vydumal, nádhorne líčujú s architektúrou budovy, ten nádherný sivomodrý mramor spoločne s textom vytvárajú takú dôstojnosť pre hurbanovských dobrovoľníkov, že sa ešte aj dnes teším, aká dobrá vec sa podarila.

Nepoznám okrem Lydky Cvengrošovej nikoho pripraveniejšieho, kto by vedel stvoriť sochu sv. Cyrila a Metoda alebo pamätné tabule na ich počesť. Napokon jednu takú úžasnú Ti osadili v Ellewangene v Nemecku, kde podľa správ Frankovia vážili arcibiskupa Metoda.

Odkedy Ťa poznám: premýšľavého a hlbavého, lebo na každú tvorivú výzvu sa dôkladne pripravuješ aj vzdelávaš, veľa o nej premýšľaš, aby si našiel správny kľúč, ako odomknúť tajomnú skrýšu trinástej komnaty umenia. Túžiš z nej vynášať na svetlo Božie ten správny nápad, kto-

rý osloví aj ostatných slovenských vlastencov.

Máš skvelú pani manželku Soničku, ktorá pri Tebe stojí po celý život. Je fajn, že si zo svojho syna Tomáša ako správny majster vychoval svojho nástupcu. Slovensko sa môže tešiť, že umelecká dielňa Polonskovcov nezanikne, ale bude sa v nej naďalej kuť umenie na slovenskom ohni.

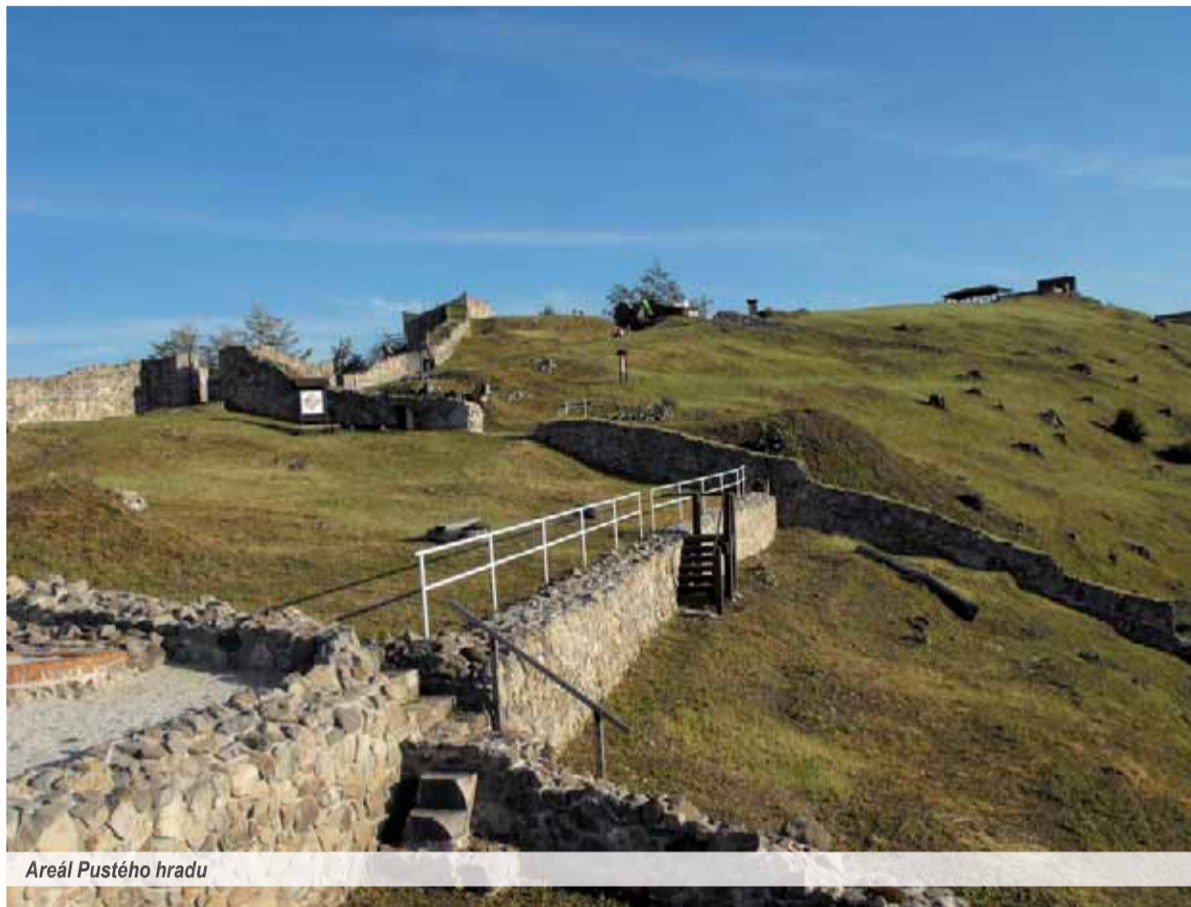
Keďže pochádzam zo Zemianskeho Podhradia, vždy mi záležalo na tom, aby sme raz vzdali poctu Štúrovej milej Adelke Ostrolúčkej. Aj preto som v roku 2003 inicioval finančnú zbierku na osadenie Adelkinej busty alebo pamätnej tabule. A bol si to Ty, koho som poprosil, aby išiel so mnou do jej rodnej Ostréj Lúky, aby sme tam pred poslancami a pánom starostom Jánom Jelokom obhájili Tvoju koncepciu, ako by mala busta či pamätná tabuľa pre Ostrú Lúku vyzerať. Teraz už len čakáme, čo sa z toho pri 190. výročí narodenia Adelky pred obecným úradom v roku 2014 napokon objaví. Potešil som sa, že si urobil aj dielo pre Klub generálov SR a osadili ste ho v ďalekej ruskej zemi ako pietnu spomienku na slovenských vojakov, ktorí zomreli v počas druhej svetovej vojny.

Milý Marián a mladý jubilant. U Teba bol vždy – ako to požadoval Alexander Matuška – talent v zohde s charakterom. Preto Ti chcem k Tvojmu jubileu zaželať veľa pevného zdravia, pokoj na bývanie na Štefánikovej ulici, aby Ťa nič nevyrušovalo z práce umelca, čo Ti priniesie aj pokoj v duši. Talentu i ľudského pochopenia si dostal za plné priehršťa. Preto môžeš priam rozhadzovať lásku k vlasti v umeleckých artefaktoch. Tvoj život mal vždy slovenskú pečať, aj preto som rád, že sme sa zblížili a stali sme sa kamarátmi. Moja sestra Soňa mala šťastie, že jej do cesty na Gymnázium M. R. Štefánika v Novom Meste nad Váhom vstúpil dobrý spolužiak, ktorý sa mi stal kamarátom. Daj, Boh, šťastia tejto zemi, všetkým ľuďom v nej!

Nezvyčajné potulky po krajine zlata, striebra a medi III. Tajomstvo zaniknutého Kostola sv. Alžbety v Bzenici

Milan AUGUSTÍN – Foto: archív

V predchádzajúcom rozprávaní sme spomenuli Bzenicu ako dôležitú zastávku na dávnej Pohronskej ceste, ktorú už vo veľkomoravskom období chránil rad opevnených hradísk týčiacich sa na prirodzených vyvýšeninách vedľa toku často meandrujúceho Hrona. Z nich ako prvé hradisko treba spomenúť Putíkov vrch, na ktorom neskôr vznikol strážny a hraničný hrad Tekovskej župy. Nasledovalo Zámčisko a rad ďalších hradísk končiacich sa v Zvolenskej kotline masívom Pustého hradu.

Areál Pustého hradu

Osídlenie týchto oblastí je známe na základe archeologických nálezov od neolitu. V masíve Štiavnických vrchov sa našla aj najstaršia baňa, v ktorej neolitickí prospektori ťažili rohovec. Z neho sa následne vytvárala ťažobná industria – prvý nástroj našich dávnych predchodcov. V bronzovej dobe boli nielen v špaňodolinskom medenorudnom komplexe, ale aj v oblasti Novej Bane v lokalite Mlynárov vrch objavené kamenné sekeromlaty, viažuce sa k obdobiu okolo roku 1500 pred našim letopočtom.

■ ANTICKÉ STOPY

Na Janíkových zemiach bol

objavený dokonca aj sekeromlat odliaty z bronzu. To všetko dokazuje, že na obidvoch stranách popri toku Hrona – Gránusu, ako ho pomenovali tu žijúci germánski Kvádi, sa intenzívne ťažili drahé a farebné kovy a neskôr sa obchodovalo, ale aj bojovalo s Rimami. Cisár Marcus, ktorý pri brehoch Hrona napísal svoje filozofické dielo Rozhovory k sebe samému, práve tu získal prímene Aurelius. Kontakty s Rimami dokazujú nálezy fragmentov rímskej keramiky a mincí z obdobia 2. až 3. storočia. Na Pohronskej ceste vzniká radová potočná dedina Bzenica, ktorá je priamo v ústí Vyhnianskej doliny. Takmer pri ceste bol po-

stavený zrejme na základe staršej predrománskej sakrálnej stavby v roku 1236 románsky jednoloďový kostol s apsidou.

Prvá zmienka o tomto osídlení pochádza z prepisu listiny Svätobeňadického opátstva z roku 1075, čo smeruje k predpokladu, že v ústí tejto doliny existovala už staršia predrománska sakrálna architektúra. Podľa najnovších zistení bol románsky objekt z roku 1236 v rozmedzí rokov 1490 až 1550 gotizovaný a apsidu nahradil polygonálny uzáver svätejny s operákmi. Táto prestavba je zatiaľ anonymná, bez písomných informácií. Neskôršia prestavba sa realizovala po vypálení dediny a kostola Turkami

v roku 1663. To už však obnova nebola realizovaná v gotickom, ale v neskorom renesančnom slohu. Po páde Budína sa až do šesťdesiatych rokov 16. storočia všetky prestavby v banskej oblasti uskutočnili v gotickom slohu. Zdá sa, že popožiarová úprava objektu sa zamerala na zvýšenie chrámovej lode, dostavbu na stabilizáciu jej stien, realizáciu nového trámového stropu, krovu a strechy s novou vežou a možno aj na nahradenie nového vstupného portálu.

V období neskorého baroka sa v obci Vyhne postavil nový barokovo-klasicistický kostol, čím bzenický kostol stratil význam cirkevného centra Vyhnianskej doliny. V tomto období sa zväčšili okná v hlavnej lodi, prestavila sa veža a vznikol prístrešok pred vstupom do chrámu. Až v osemdesiatych rokoch 19. storočia sa pristavila chrámová predsieň s hudobným – organovým pódium, na ktoré sa vychádzalo bočným schodiskom. Kostol bol zasvätený svätej Alžbete.

■ NEŽELANÍ VIEROZVESTCOVIA

Na konci 19. storočia sa začalo uvažovať o tom, že sa postaví nový kostol zasvätený svätým Cyrilovi a Metodovi, čo propagoval aj miestny rodák Andrej Kmeť, syn tamojšieho kováčskeho majstra. Maďarské úrady, ale aj cirkevná vrchnosť tento plán odmietli a žiadali, aby nový kostol bol zasvätený svätému Štefanovi, zakladateľovi Uhorského kráľovstva. Zbudli, že sv. Štefan prijal krst od posledného Slavíkovca a pražského biskupa sv. Vojtecha, ktorý neskôr odišiel k Pomoranom a tí ho „z vďačnosti“ vyzliekli z kože. Ešte predtým po hanebnej porážke pri rieke Lech sa v meste Ausburg udiala prvá etnická čistka, keď Frankovia doslova zmasakrova-

li staromaďarské bojové družiny plieniaci Horné Nemecko. Zároveň treba spomenúť i to, že s nimi kolaborovali aj Slovania, príslušníci kmeňov Bursakovcov a Bogelovcov. Vzápätí Frankovia vybudovali nárazníkovú zónu medzi Nitrou a Blatenským jazerom, kde prišli nemeckí rytieri z bezcolne vyvezeným majetkom a vytvorili sieť burgov, strážiacich nepokojnú hranicu so Skýtmi.

V roku 997 slovanský veľmož Hunt, vládca Hontu, Malohontu a Gemera, spolu s veľmožom Poznanom, vládcom bratislavskej oblasti, a s nemeckým rytierom Vendelinom mečom opásali Arpádovho syna Vajka, ktorý pri krste dostal meno Stefanus – Štefan, čo sa rovnalo korunovácii a uznaniu jeho vládnej priority. Následne vojská pod Panónskou horou porazili maďarského župana Kopánya, ktorý chcel s vdovou Gizelou založiť vlastný vládnuci rod. Porážkou Kopánya a jeho vojov sa Štefan stal hlavou nového Uhorského štátu, ktorý sa potom rozširoval, pričom mnohí jeho významní šľachtici boli domáci Slovania a možno aj Slováci. Maďarizačný tlak neustúpil, a tak na pripomenutie si úsilia o postavenie nového cyrilometodského kostola bol vztýčený len kamenný kríž, dnes v hôrke na plošine nad dedinou, ktorý by mal pripomínať tieto udalosti a námahu našich predkov.

Až v roku 1938 pôvodný starý kostol zbúrali a v roku 1939 dostavali nový vo funkcionalistickom duchu. Ako kuriozitu treba dodať, že až po sedemdesiatich rokoch ho konsekroval vtedajší banskobystrický biskup J. Baláž. Románsky kostol dokonca unikal pozornosti aj autorovi knihy Románska architektúra na Slovensku Ing. V. Menclovi. Napriek tomu, že dnes sa nachádzajú z neho iba fragmenty pôvodnej kamennej dlažby, výskum okolo tejto ojedinelej, aj keď zaniknutej architektúry naďalej pokračuje. Doplňujú sa ním poznatky na obdobie tureckého nebezpečenstva, na vypálenie kostola, ale aj na ďalšie historické aspekty, ktoré pripomínajú malé neznáme etudy lokalít vedúcich do banského územia nazývaného aj Terra banensium – Zem baníkov.

Stanovisko k neúčasti časti členov výboru MS na oslavách 150. výročia MS

Václav Klaus si vraj medailu Matice nezaslúžil

Signatári výzvy

V uplynulých dňoch sme boli obvinení z toho, že sme sa neúčastnili na odovzdávaní matičných cien pri oslavách 150. výročia MS. Musíme to uviesť na pravú mieru. Naša neúčasť bola motivovaná ako protest proti tomu, že predseda udeľoval ceny MS bez akejkolvek diskusie na pôde jej volených orgánov. Neexistuje štatút ceny, kritériá na jej udelenie, predovšetkým však cena bola udelená kontroverzným osobnostiam, ktorým sú hodnoty, ktoré prezentuje, vzdialené.

Ide okrem iných najmä o osobu českého exprezidenta Václava Klauza a režiséra Juraja Jakubiska. Na základe množstva negatívnych podnetov z matičnej verejnosti sme aspoň takýmto spôsobom dali najavo svoj protest.

■ NEBOL ČLOVEK DIALÓGU

Treba pripomenúť, že Václav Klaus okrem toho, že bol schopný kultivovane rozdeliť Č-SFR, sa prejavoval veľmi kontroverzne. Predovšetkým má veľký diel zodpovednosti za nespravodlivé a neštandardné delenie spoločného majetku. Rovnako je priamo zodpovedný za porušenie dohôd a prisvojenie si (ukradnutie) česko-slovenskej vlnajky.

Týmto aktom dala vtedajšia česká politická reprezentácia pod jeho vedením jasne najavo, že vždy vnímala Česko-Slovensko ako Česko s akýmsi nepodstatným slovenským prívieskom. Čo je však najpodstatnejšie, Václav Klaus nikdy nebol politikom, ktorý by bol schopný počúvať aj názory iných, nebol a nie je to človek dialógu či diskusie, v čom sa veľmi podobá na súčasného predsedu MS. Okrem toho, jeho politická kariéra je lemovaná množstvom veľmi kontroverzných káz, či už išlo o financovanie jeho strany ODS alebo o jeho rozhodnutie zo sklonku svojej politickej kariéry, keď udelil amnestiu tým, ktorí okradli desaťtisíce ľudí o ich celoživotné úspory. Vo svetle tých-

to skutočností sa javí veľakrát verbálne deklarovaná vôľa po očiste MS ako absurdná karikatúra. Predseda MS na jednej strane hazarduje s dobrým menom MS a médiám neustále podsúva v značnej miere umelú kauzu hmotnej časti Národného pokladu, na strane druhej oceňuje politika, ktorý amnestoval zjavných podvodníkov a tunelárov.

■ BEZ NÁRODNÉHO CÍTENIA

Čo sa týka Juraja Jakubiska, ide o nesporné talentovaného režiséra, ktorý však nikdy nemal žiadne národné cistenie. Naopak, v roku 1992 sa všemožne usiloval o záchranu Česko-Slovenska a aktívne vstúpil do politiky na čelnom mieste kandidátky vte-

dajšej koalície ODS-DS. Toto ocenenie si vyslúžil filmom – politickou agitkou – Lepšie byť zdravý a bohatý ako chudobný a chorý, ktorý vtedajšiu slovenskú realitu vykresľoval vo veľmi čiernych farbách, nechutne karikoval národné citiacich ľudí. Tento jeho postoj potom vyústil do demonštratívneho „exilu“ do Prahy. Veľmi kontroverzne boli vnímané aj jeho ďalšie režijné počiny – či už historicky veľmi nepresný film Bathory, či škandalózne naštudovanie opery Svätopluk, kde sa to len tak hemžilo erotickými scénami, glorifikáciou pohanstva a hedonizmu.

V neposlednom rade bolo veľmi nešťastné, že tretina významných si matičné oce-

nenie neprišla prevziať. Iste to nie je náhoda. Najkriekľavejšie to bolo vidieť v prípade zakladateľa SR Vladimíra Mečiara. Každému, čo len trochu súdnemu človeku muselo byť jasné, že sotva by prevzal ocenenie z rúk človeka, ktorý v ťažkých dobách budovania našej samostatnosti zlyhal. Je možné, že Vladimír Mečiar by ocenenie MS prijal, ak by o ňom rozhodol výbor MS ako vrcholný a kolektívny orgán našej národnej ustanovizne. Vo svetle týchto skutočností je potom jasné, že sme nemohli konať inak, ako sa na takejto „slávnosti“ neúčastniť, išlo o náš zásadný morálny a hodnotový postoj. Preto sa ohradzuje proti výčitkám, že sme sabotovali oslavy 150. výročia MS.

Ak by sa tieto oslavy, ich priebeh či zoznam ocenených osobností pripravoval v štandardných demokratických podmienkach, iste by sme sa na slávnosti zúčastnili.

Skupina členov výboru MS, ktorí sa na oslavách v Martine nezúčastnili:

S. Bajaník, P. Boroň, R. Dorčáková, E. Garajová, D. Kubínek, R. Michelko, I. Kovačovič, L. Kralovský, J. Mižák, M. Pecník, V. Porubský, J. Steiner

